

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๘

สร้างพระให้เป็นพระดี สร้างคนให้เป็นคนดี

การสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างตึกสร้างห้อง สร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ ทั้งหลาย เหล่านั้น เป็นสิ่งที่สำเร็จไปจากบุคคลผู้สร้างคนให้มีความรู้วิชา ซึ่งควรจะทำหน้าที่ต่อ กิจการนั้นๆ ได้โดยเรียบร้อยแล้ว สิ่งเหล่านั้นจึงกลายเป็นวัตถุที่สำเร็จรูปขึ้นมา ด้วย ความเรียบร้อยและสวยงาม ตลอดถึงความมั่นคงและมีคุณค่ามาก หากว่าไม่ได้สร้าง ความรู้วิชาให้เป็นคนขึ้นมาเป็นชั้นๆ เสียก่อนแล้ว จะไม่สามารถสร้างสิ่งทั้งหลายให้ เป็นปีกแผ่นแน่นหนาให้มีความเจริญรุ่งเรืองได้เลย การสร้างทุกสิ่งทุกอย่างต้อง สำเร็จรูปมาจากความรู้วิชาของบุคคลที่สร้างตนโดยเรียบร้อยแล้ว ไม่เช่นนั้นทุกสิ่งจะ ไม่สำเร็จเป็นรูปร่างขึ้นมาได้เลย นี่ก็จัดว่าเป็นการสร้างประเภทหนึ่ง

คำสอนของพระพุทธเจ้ายังมีความละเอียดลึกซึ้งขึ้นไป ยิ่งกว่าวิชาแขนงที่กล่าว มาทั้งนี้ คือสร้างจิตใจของบุคคลให้เป็นผู้ควรแก่ตนเอง และควรแก่หน้าที่การงานที่ เห็นว่าชอบหรือไม่ชอบ ผิดหรือถูกอย่างนี้เป็นต้น คนที่ได้รับการศึกษาจากพระองค์ ท่านถึงความซาบซึ้งภายในจิตใจแล้ว ย่อมเป็นผู้มีความมั่นคงภายในจิตใจและเชื่อถือ เหตุผลโดยถูกต้อง ไม่ได้ทำได้พูดได้คิดไปแบบสุมเตาเหมือนบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้รับ การอบรมศึกษาจากธรรมะที่ถูกต้องโดยเหตุผลเลย ฉะนั้นคำสอนจึงจัดว่าเป็นสวาก ขาตธรรม เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ชอบแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อนำมาประกาศ สั่งสอนประชาชน จึงเป็นเหตุให้เกิดความดีมีค่า เชื่อถืออย่างฝังจิตฝังใจ ถึงกับใจที่ ได้รับการศึกษาจากพระองค์ท่าน เป็นใจที่มั่นคงแน่วแน่ต่อเหตุผลทุกสิ่ง ไม่ว่าจะ เป็นทางโลกหรือทางธรรม เป็นไปด้วยเหตุผลทั้งนั้น

บรรดาสวากเบื้องต้นก็เป็นคนธรรมดา ไม่ได้รับการศึกษอบรมอันใดเลย แต่ เมื่อได้มารับการศึกษาอบรมจากพระองค์ท่านแล้ว กลายเป็นผู้มีเหตุผลและเป็นผู้มี ความสะอาดขึ้นมาทางกาย ทางวาจา และทางจิตใจ ทั้งเป็นผู้มั่นคงต่อหลักธรรมที่ พระองค์ท่านได้สอนแล้วอย่างไรอย่างถึงจิตถึงใจ เมื่อได้มีความเชื่อเลื่อมใสแล้วเช่นนั้น การจะนำธรรมะของพระพุทธเจ้าไปสร้างตนเอง ก็เป็นความสะอาดสำหรับท่าน พุทธศาสนิกชนและพระสาวกท่าน ต่างคนก็นำธรรมะของพระพุทธเจ้าไปปรับปรุงจิตใจ กายวาจาของตนให้เป็นไปตามหลักธรรมที่ชอบ ไม่ให้เขวไปจากแนวทางที่พระองค์ ท่านทรงตรัสสอนไว้

เพราะฉะนั้นการสร้างคนให้เป็นคน การสร้างพระให้เป็นพระนี่จึงรู้สึกว่าเป็น ของยาก การสร้างโลกถ้าสร้างคนให้ดีแล้ว โลกก็เป็นไปเพื่อความเจริญ แต่ถ้าไม่ได้

สร้างคนด้วยธรรมะให้มีเหตุผลประจําใจแล้ว มีความรู้วิชาสามารถเท่าไร สร้างโลกให้เจริญเท่าไร ก็ยังจะทำความเสื่อมหรือความฉิบหายให้แก่โลกมากขนาดนั้นเหมือนกัน ถ้ามีธรรมะเป็นเครื่องสร้างตนเองให้สมควรแก่ฐานะของตน ทั้งเป็นคฤหัสถ์และเป็นนักบวชแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งนักบวชของเรา ถ้าเป็นผู้ได้สร้างตนเองพอสมควร จะไปอยู่ที่ไหนก็มีความสะดวกกายสบายใจ ทั้งคนที่มาเกี่ยวข้องก็ได้รับผลประโยชน์จากท่านที่ได้อบรมตน คือสร้างตนมาโดยพอสมควร

การสร้างใจของเราให้มีใจที่เต็มไปด้วยเหตุผล คือเชื่อต่อหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ดัดแปลงกาย วาจา ใจของตนให้เป็นไปตามนั้น รู้สึกว่าจะเป็นของยากสำหรับเราทั้งหลายผู้มีกิเลสเป็นเครื่องกีดขวางกับธรรมะของพระพุทธเจ้า เมื่อเป็นเช่นนั้นการสร้างคนให้เป็นคน การสร้างพระให้เป็นพระ พระพุทธเจ้าท่านก็ถือเป็นภาระอันหนักยิ่งเหมือนกัน จากพระพุทธเจ้ามาถึงพระสาวก ท่านที่สร้างตนให้สำเร็จไปตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าจนกลายเป็นผู้บริสุทธิ์ขึ้นมาแล้ว และประกาศธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแก่ประชาชน ท่านก็รู้สึกว่าเป็นภาระ คือลำบากเหมือนกัน ผู้ที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติตนเองเพื่อการสร้างตนเองโดยเฉพาะ ก็รู้สึกว่าจะมีความลำบากเช่นเดียวกันกับท่านที่สั่งสอนเรา

ดังนั้นการสร้างพระให้เป็นพระ สร้างคนให้เป็นคนนี้ จึงรู้สึกว่าเป็นของยาก ไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย การสร้างบ้านสร้างเรือน สร้างวัดวาอาราม สร้างที่อยู่อาศัย ปลูกกุฏิหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในบ้านในเมืองหรือภายในวัด จึงไม่ถือว่าเป็นของลำบากอะไรเลย แต่การสร้างคนให้เป็นหลักของบ้านเมือง เพื่อความเจริญรุ่งเรืองแก่บ้านแก่เมือง และสร้างพระให้มีความเจริญรุ่งเรืองในพระศาสนาเรา ในวัดวาอารามตลอดถึงจะทำประโยชน์ให้ประชาชนทั่วๆ ไปได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควรนั้น รู้สึกว่าเป็นของยากยิ่งกว่าการสร้างทางด้านวัตถุ

เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ที่มุ่งความเป็นพระโดยสมบูรณ์ มุ่งความเป็นคนโดยสมบูรณ์ ก็ควรจะเห็นใจสร้างตนเอง ไม่เป็นภาระเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ใช่ภาระ หรือไม่ใช่วิสัยของตน เช่นนักบวชเรามีหน้าที่จะปฏิบัติตนเอง คือสร้างตนเองโดยเฉพาะแล้ว เรื่องกิจการงานภายนอกไม่ควรถือเป็นเรื่องจำเป็นมากกว่าภายใน เมื่อเราได้สร้างตัวของเราให้เป็นปึกแผ่นแน่นหนา มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างเต็มที่ภายในตนเองแล้ว สิ่งที่เราต้องการนั้นไม่เป็นของยาก หากค่อยเป็นมาเอง โดยเราไม่ต้องไปวิ่งเต้นขวนขวาย เพราะสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาจากเรื่องเราสร้างตัวของเรา ให้เป็นพระเป็นณเฑาะที่ดีขึ้นมาโดยเรียบร้อยแล้ว

การสร้างพระก็คือการตัดแปลงตนเอง จะอยู่ที่ไหนไปที่ใดในอิริยาบถทั้งสิ้น ต้องทำการสังเกตสอดรู้ตัวอยู่เสมอ เรื่องสติกับใจนั้นอย่าให้ห่างไกลจากกัน จะเป็นการสร้างพระเพื่อความสมบูรณ์ขึ้นเป็นลำดับ แต่ถ้าขาดการงานที่กล่าวมานี้ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของพระแล้ว ผลที่จะพึงได้รับให้ถึงความเป็นพระโดยสมบูรณ์นั้น ก็ต้องด้อยลงตามลำดับแห่งเหตุที่มีการหนุนด้อยลง

พระพุทธรเจ้าสร้างพระองค์ไม่ได้สร้างด้วยความท้อแท้อ่อนแอ สร้างจนสุดวิสัยของพระพุทธรเจ้า ซึ่งไม่มีใครสามารถจะทำได้เหมือนอย่างพระองค์ท่าน สำหรับพระองค์ท่านเองก็ไม่ถือว่าเป็นภาระ จะสุดวิสัยในการสร้างพระองค์ให้เป็นพระพุทธรเจ้าขึ้นมา ถือว่าพอดีกับหน้าที่และกำลังของพระองค์ท่านตลอดไป ทั้ง ๆ ที่บางครั้งมีความสลับสไลก็ตาม แต่ภายในพระทัยของพระองค์ท่านรู้สึกว่าเป็นความพอดีอยู่เสมอ จนได้ตรัสรู้ขึ้นมาด้วยความอุตสาหะพยายามของพระองค์ท่านไม่ลดละ นี่ทางที่พระพุทธรเจ้าสร้างพระองค์ท่านสร้างอย่างนี้

บรรดาสาวกทั้งหลายที่ได้รับพระโอวาทจากพระองค์ท่านแล้ว นำไปสร้างตนเองก็มีลักษณะเช่นเดียวกับพระพุทธรเจ้า บางท่านทำความเพียรกล้าถึงกับฝ่าเท้าแตกก็มี บางท่านก็ไม่หลับไม่นอน อุบายวิธีทั้งหมดนี้เป็นการสร้างตนของท่านจนได้สำเร็จรูปขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ คือเป็นสาวกอรหันต์ที่บริสุทธิ์ของพระพุทธรเจ้าแต่ละท่าน ๆ เนื่องมาจากการสร้างตนของท่านด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ท้อถอยต่อหน้าที่ของตน ๆ

เราที่จะเดินตามร่องรอยของพระพุทธรเจ้าและของสาวกทั้งหลายท่าน เพื่อเป็นการสร้างตน จึงควรมองดูแนวทางที่ท่านได้ดำเนินในการสร้างตนไปนั้น อย่าได้มองดูแง่อื่นอันจะเป็นอุปสรรคต่อการสร้างตนเอง จะไม่ถึงจุดที่หวังตั้งที่ท่านถึงไปแล้ว จะทุกข์จะลำบากยากขนาดไหนก็ให้ถือว่าเป็นทางเดิน จะต้องก้าวไปตามทางสายนี้ ต้องเดินต้องไปต้องปฏิบัติ ไม่ต้องถือว่าเป็นความลำบากยากเย็นอันใด เพราะสิ่งเหล่านี้โลกเคยถือมากันเป็นเวลานาน ไม่ว่าท่านและเรา เคยเห็นความยากความลำบากนี้ว่าเป็นภัยแก่ตน แต่เห็นความสะดวกตามชอบใจนี้ว่าเป็นคุณแก่ตนเอง

ทั้ง ๆ ที่ความสะดวก ความประพฤติเอาตามชอบใจของตนนั้น เป็นข้าศึกและเป็นเครื่องกีดขวางทางเดินเพื่อการสร้างตนโดยสมบูรณ์โดยเจ้าตัวไม่รู้ เมื่อเป็นเช่นนั้น จะตามเสด็จพระพุทธรเจ้าและสาวกท่านไปได้ด้วยทางใด เพราะทางของท่านที่ดำเนินจนถึงความพ้นทุกข์ ไม่ใช่เป็นทางท้อแท้อ่อนแอและถอยหลังเช่นอย่างทางที่พวกเราเดินกันอยู่ ณ บัดนี้ ทางนี้ไม่ใช่ทางมัชฌิมาซึ่งจะเป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์เหมือนอย่างพระองค์ท่าน แต่เป็นทางที่จะสั่งสมกิเลสคือความเกียจคร้าน ความท้อแท้อ่อนแอ ให้

มีกำลังมากมุนขึ้นเป็นลำดับ ๆ ภายในใจของบุคคลนั้น ถึงกับว่าทอดธุระไปเสียเลย ไม่มีความสนใจใคร่ต่อการดำเนิน ตามทางสายที่พระองค์ท่านและสาวกทั้งหลายได้ดำเนินไปจนถึงความบริสุทธิ์

การสร้างตนเพื่อถึงธรรมอันสมบูรณ์หรือเพื่อถึงความเป็นพระอันสมบูรณ์ ต้องมองดูตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า หลักธรรมทั้งหมดเป็นหลักธรรมที่พระองค์ท่านได้ดำเนินไปแล้ว และได้รู้เห็นเป็นผลประจักษ์กับพระทัยมาจนถึงความเป็นศาสดาแล้ว จึงได้มาประกาศสั่งสอนพวกเรา การประกาศสั่งสอนพระธรรมทุกบททุกบาทที่ออกจากพระทัยอันบริสุทธิ์ของพระองค์ท่าน ก็ไม่เคยเปลี่ยนแปลงบทบาทแห่งธรรมะนั้นให้เป็นอย่างอื่นในการสอนสัตว์ นอกจากว่าพระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็นและทรงเป็นมาอย่างปฏิบัติไปอย่างไร จนถึงความบริสุทธิ์พุทธโธ แล้วนำมาสอนสัตว์ให้เป็นไปตามทางสายนั้นเท่านั้น ไม่ได้ทรงยกย้ายธรรมะ แล้วนำไปสอนสัตว์ให้เป็นอย่างอื่นจากทางที่พระองค์เจ้าทรงดำเนินเลย

ก็เพราะเหตุว่าทางที่พระองค์ท่านจะยกย้ายออกไปให้เป็นอื่นนั้น ไม่ใช่ทางเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ เพราะพระพุทธเจ้าท่านไม่ได้ตรัสรู้เพราะทางสายเช่นนั้น พอที่จะให้พวกเราทั้งหลาย ได้ยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงทางเดินตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้า กลับมาเดินตามทางกิเลสตัณหาอาสวะ ซึ่งหมักหมมอยู่ภายในจิตใจของตน อันเป็นทางสายอื่นจากหลักธรรมะของพระพุทธเจ้า

หลักการสร้างตนเอง ต้องดูแบบฉบับของพระพุทธเจ้า แบบฉบับของพระพุทธเจ้าถึงนิพพานพร้อมมูลได้ทั้งเหตุคือเครื่องดำเนิน ทั้งผลคือธรรมที่พระองค์ท่านทรงได้รับ เป็นเหตุและเป็นผลอันถูกต้อง เมื่อนำมาสั่งสอนสัตว์ก็เรียกว่าเป็นสาวกชาตธรรม ตรัสไว้ชอบทุกประการ เมื่อบรรดาสัตว์ประพฤติปฏิบัติตามพระโอวาทคำสั่งสอนของพระองค์ท่าน ก็ปรากฏผลเป็นนิยยานิกรรม นำผู้ปฏิบัตินั้นให้พ้นจากทุกข์ไปได้เป็นลำดับ จนถึงพ้นจากทุกข์โดยสิ้นเชิง จากนิยยานิกรรมที่ผู้นั้นนำไปปฏิบัติโดยไม่ต้องสงสัย

นี่เป็นสายทางที่พระองค์ท่านทรงรับรองมาด้วยดี นอกจากนี้แล้วไม่มีทางสายใดจะทำผู้ปฏิบัติซึ่งดำเนินผิดทางให้เป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ นอกจากจะเป็นไปเพื่อความลำบากแก่ตนเปล่า ๆ หรือว่าจะเป็นเหตุให้สิ่งสมกิเลสขึ้นมามากมุนเท่านั้น ไม่มีทางอื่นที่จะได้รับผลจากทางสายที่ตนดำเนินผิดไปนั้นเลย

การปฏิบัติธรรมะเราอย่ามองในแง่ความลำบาก แต่จงมองในแง่ผลอันดีที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติแม้จะลำบากหรือสะตวกสบายก็ตามเป็นหลักสำคัญ ถ้าเราจะมองในแง่ลำบากแล้วจะทำให้เรามีความท้อแท้อ่อนแอต่อความเพียรที่เราจะพึงดำเนิน และ

ผลที่จะควรได้รับ จะพลาดไปเสียหมด ไม่มีอันใดเกิดขึ้น ถ้าเรามองในผลอันดีที่เราพึงประสงค์แล้ว เหตุคือการดำเนินจะยากหรือลำบาก ก็เป็นเช่นเดียวกับทางเดินที่เราจะไปสู่จุดนั้น ๆ จะยากหรือง่ายเราต้องเดินไปตามทางสายนี้ จะมีน้ำหรือมีกรวดมีทรายอะไรก็ตาม เราต้องเดินไปตามทางสายนั้น จะชื่อว่าผู้เดินไปถูกจุดที่หมายทุก ๆ จุดที่ตนต้องการ

ทางสายเอก คือ มัชฌิมาปฏิปทาที่พระพุทธเจ้าประทานไว้ เป็นทางที่รับรองกันมาเป็นเวลานาน ไม่ว่าพระพุทธเจ้าองค์ไหน ๆ และสาวกของพระพุทธเจ้าพระองค์ใดได้ตรัสรู้บ้างจำนวนไม่ได้ ล้วนแล้วตั้งแต่ตรัสรู้ด้วยมัชฌิมาปฏิปทานี้เท่านั้น ไม่มีทางสายใดที่จะสามารถยังบุคคลผู้มีกิเลสให้สิ้นสุดวิมุตติพระนิพพานไปได้ ด้วยการปฏิบัติให้ผิดทาง นอกจากมัชฌิมาปฏิปทาซึ่งเป็นทางสายเอกสายเดียวนี้เท่านั้น จะไม่ยังผลอันดีเยี่ยมให้เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติผิด ๆ นั้นไปได้เลย ขอให้เราทุกๆ ท่านได้ทำความเข้าใจเอาไว้กับหลักการดำเนินคือมัชฌิมา

มัชฌิมาแปลว่าศูนย์กลาง ไม่ได้ผิดเพี้ยนไปที่ไหน จะเคร่งก็ตาม จะหย่อนยานบ้างก็ตาม ขอให้หย่อนยานหรือเคร่งอยู่ในหลักของมัชฌิมาที่พระองค์ท่านประทานไว้ อย่าให้เลยขอบเขตทั้งฝ่ายเคร่งและฝ่ายหย่อนยาน เพราะธรรมะนั้นมีหลายชั้น ในกรอบแห่งหลักธรรมะที่เรียกว่า มัชฌิมานั้นเองยังแยกเป็นประเภท ๆ ประเภทที่อุกฤษฏ์คือสูงเยี่ยมก็มี ประเภทที่ปานกลางก็มี ประเภทที่หย่อนยานก็มี แต่ว่าอยู่ในกรอบแห่งหลักมัชฌิมานั้น ไม่ได้นอกเหนือไปจากนั้นเลย ผู้ดำเนินตามหลักมัชฌิมาทั้ง ๓ ประเภทที่แยกเป็นประเภท ๆ นี้ ชื่อว่าไม่ผิดจากหลักของมัชฌิมา

แต่ผลที่จะพึงได้รับก็ขึ้นอยู่กับความเคร่งหรือหย่อนยาน ในวงแห่งมัชฌิมานั้นเหมือนกัน ถ้าผู้มีความเคร่งครัดปฏิบัติตนโดยเข้มแข็งตามหลักมัชฌิมา ผู้นั้นก็ถึงได้อย่างรวดเร็ว ถ้าผู้ปฏิบัติหย่อนลงกว่านั้นก็ถึงได้ช้า ถ้าผู้ที่หย่อนยานลงไปกว่านั้นแต่ไม่ผิดจากหลักมัชฌิมาซึ่งเป็นธรรมชั้นต่ำ ก็มีทางจะรู้จะเห็นได้เหมือนกันแต่กินเวลานาน หลักมัชฌิมาแม้จะทรงตรัสไว้ว่าเป็นทางสายกลางก็ตาม แต่ยังมีประเภทที่แยกออกอย่างสูง อย่างกลาง อย่างต่ำเหมือนกัน ถ้าผู้ปฏิบัติผิดจากมัชฌิมาที่กล่าวไว้ นี้ จะไม่มีผลอันใดเกิดขึ้น ใครจะว่าใครปฏิบัติดีขนาดไหนก็ตามก็เป็นสักว่าความรู้ความเห็นที่ริมน้ำของตนเท่านั้น หาได้เป็นไปตามหลักธรรมะของพระพุทธเจ้าไม่

วิธีสร้างตน ต้องสร้างด้วยหลักมัชฌิมาเป็นทางเดิน หรือเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างตน อย่างนำเครื่องมือชนิดอื่นมาใช้ในงานที่ไม่ควรใช้เครื่องมือชนิดอื่น ปลุกบ้านเขามืออะไรบ้างสำหรับเครื่องมือจะใช้ทำบ้านของเขา เขาต้องมีเครื่องมือโดยเฉพาะ เขาจะทำอะไรก็ตามเขาต้องมีเครื่องมือโดยเฉพาะ เราจะสร้างตนด้วยธรรมะคำสั่งสอนของ

พระพุทธเจ้าเพื่อธรรมอกุศลเราจะหาเครื่องมือประเภทใด ในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า จึงจะเหมาะสมกับความมุ่งหวังของเราที่ตั้งไว้อย่างแรงกล้า เราต้องนำเครื่องมือคือธรรมะส่วนที่เด็ดนั้นนำมาใช้ จะสมกับเจตนาของเราที่มุ่งเอาไว้ ถ้าสร้างตัวไม่ดีเราจะไปสร้างอะไรก็ไม่ดีทั้งนั้น จะไปแนะนำสั่งสอนคนก็ไม่ได้รับประโยชน์ เพราะเราสั่งสอนตัวของเรายังไม่ได้ ถ้าเราแนะนำตัวของเรา อบรมตัวของเราด้วยดีแล้ว เรื่องการอบรมคนอื่นเราก็ต้องนำหลักธรรมที่เราประพฤติปฏิบัติมาและรู้เห็นมานี้ ไปสั่งสอนเขาก็พอมีทางที่จะให้โลกได้รับผลประโยชน์ จากความจริงที่เราได้ปฏิบัติและรู้เห็นมาได้ ฉะนั้นการสร้างตนจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าสิ่งทั้งหลาย

คำว่าตนเมื่อรวมทั้งหมด ก็หมายถึงสภาพร่างกายนี้ด้วย การประพฤติทางกายก็ดี การประพฤติทางวาจาก็ดี การคิดในทางใจก็ดี ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า นี่ก็ชื่อว่าการสร้างตน ถ้าผิดเพี้ยนไปจากนั้นแล้ว ก็ไม่จัดว่าเป็นการสร้างตนโดยถูกต้อง

ตามธรรมดาของจิตที่มียาพิษฝังอยู่ในตนแล้ว จะไม่นำบุคคลให้ไปตามจุดที่หมายแห่งธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่จะถือว่าธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นเป็นศัตรูต่อตนเอง เรื่องของกิเลสกับธรรมะต้องเป็นอย่างนั้นเสมอไป คือเป็นข้าศึกต่อกันเสมอ เรื่องของธรรมะแล้วจะเป็นสิ่งขบไล่ หรือแก้ไขสิ่งที่เป็ข้าศึกต่อธรรมะนั้นให้หมดไปเป็นลำดับ แต่เรื่องของกิเลสซึ่งเป็นข้าศึกกับธรรมะ ก็จะพยายามกดขี่บังคับธรรมะนั้นให้ต่ำลงไป เพื่อตนจะได้มีอำนาจครองหัวใจของมนุษย์และสัตว์โดยสมบูรณ์

คำว่าใจนั้น เราก็คือเป็นผู้มีใจคนหนึ่ง และก็มีทั้งธรรมะและมีทั้งกิเลสแทรกอยู่ภายในจิตใจด้วยกัน เราจะนำวิธีหรืออุบายอันใดมาใช้ เพื่อจะแก้ไขกิเลสหรือเพื่อให้กิเลสผูกมัดธรรมะภายในใจของเราให้เผยอตัวไม่ขึ้น นี่ขึ้นอยู่กับเรา แต่เราที่เป็นนักบวชและนักปฏิบัติด้วยกันนี้ ใครๆ ก็ต้องทราบด้วยดีว่าไม่ใช่จะเป็นผู้มาสั่งสมกิเลสเพื่อจะหักล้างธรรมะให้สิ้นสูญไปจากกายวาจาใจของตน นอกจากจะพยายามดัดแปลงหรือแก้ไขกิเลสให้หมดสิ้นไปจากใจด้วยธรรมะของพระพุทธเจ้าเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงเป็นผู้มองดูธรรมะ คือเครื่องมือที่จะนำมาแก้ไขกิเลสให้หมดไปจากใจ โดยอุบายหรือวิธีต่างๆ อย่าได้มีความนอนใจ

การเป็นการตายอยู่ที่ไหนมันก็ตายไม่ว่าเด็กผู้ใหญ่ หรือวัยแก่วัยชรา เพราะชีวิตมีอันเดียวเหมือนกันหมดทั้งเด็กผู้ใหญ่ ทั้งคนแก่คนหนุ่ม มีลมหายใจอันเดียวกัน หายใจเข้าหายใจออก มีเพียงเท่านั้นเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงร่างกายของเราให้เป็นคนมีชีวิตอยู่กับโลกเขา ถ้าลมหายใจนี้หาไม่แล้ว ใครๆ ก็เป็นคนตายเหมือนกันหมด ไม่แปลกอะไร จึงไม่ควรประมาทตัวเอง คือนอนใจในความเพียร อุบายวิธีใดจะแก้ไขดัดแปลง

ตนให้เป็นไปเพื่อความสงบเยือกเย็นแก่จิตใจแล้ว จงเร่งพยายามชวนชวายนหาอุบาย นั้น ๆ นำมาแก้ไขตนเอง ให้ได้รับประโยชน์หรือเป็นคติเครื่องสอนใจตนไปวันละเล็กละ น้อย จะสมชื่อว่าเป็นผู้มาแก้ไขกิเลสตัณหาอาสวะจริง

การพิจารณาตามหลักของพระพุทธเจ้า ก็ไม่มีอะไรมากมายไปจากกายกับใจ เพียงหยั่งจิตลงสู่กายเท่านั้นก็เป็นการพิจารณาธรรม ดูให้รู้สภาพความเป็นอยู่ของ ร่างกายและความแปรสภาพของเขา ซึ่งมีความแปรสภาพอยู่ตลอดเวลาทุก ๆ ส่วนของ ร่างกาย และพร้อมที่จะแตกสลายไปอยู่ทุกขณะ และทุก ๆ อาการเช่นเดียวกัน ไม่มีใคร จะมีความเป็นใหญ่ในร่างกายซึ่งจะบังคับเขาได้ไม่ให้ความแปรสลายจากกัน

กายที่ตั้งอยู่เป็นสัตว์เป็นบุคคลนี้ โปรดได้ทราบว่าเป็นสังขาร ได้แก่ส่วนผสมคือ ดินน้ำลมไฟมาผสมกันเข้าเป็นก้อนหนึ่ง หรือเป็นชิ้นหนึ่ง แล้วมีใจครองตัวรักษาสิ่ง เหล่านี้เพื่อเชื่อมโยงถึงกันไปวันหนึ่ง ๆ โดยมีลมหายใจเป็นผู้นำหน้าที่การสืบทอดชีวิต จิตใจไป ว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคลไปในวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ขาดความสามัคคี คือไม่ปรองดองซึ่งกันและกันลงเท่านั้น ร่างกายของเราจะต้องมีการเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่ สบายที่นั่นที่นี่ ความทุกข์ก็จะปรากฏขึ้นมาภายในภายในใจของเราทันที

เพียงสิ่งเหล่านี้ร้าวรานแห่งกันและกันเท่านั้น เราก็เห็นความทุกข์ปรากฏขึ้นแล้ว ยิ่งถ้าได้แตกจากกันไปเสีย คือธาตุทั้งสี่นี้ได้แตกสามัคคี สลายจากความเป็นกลุ่มเป็น ก้อนนี้ออกไปเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟตามสภาพเดิมของเขาแล้ว ก็หมดความ ว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคล จิตที่มีเชื้อฝังอยู่ภายในใจก็ต้องไปก่อปฏิสนธิขึ้นมาอีก ตามแต่บุญและบาปที่ตนสร้างเหตุเอาไว้มากน้อยเท่าไร นั่นแหละจะเป็นเครื่องกีดขวางบังคับ จิตใจและจะเป็นเครื่องส่งเสริมจิตใจให้ไปในทางดีและชั่ว ถ้าก่อกำเนิดเกิดขึ้นมาอีกก็ เป็นสังขารประเภทเดียวกัน และมีความแปรสภาพและแตกสลายอีกตามลำดับ ๆ แห่ง ภาวแห่งชาติเช่นเดียวกับที่เคยเป็นมา และต่อจากนั้นก็จะเป็นไปอีกเช่นนั้น

เมื่อเราลองมาคำนึง มาคำนวณประมวลอัตราภาพร่างกายที่ตั้งขึ้นมาเป็นสังขาร แล้วแตกไป ตั้งขึ้นมาเป็นกองสังขารเป็นสัตว์เป็นบุคคลแล้วแตกไป ดูว่ามีสาระแก่น สารอะไรบ้างที่ควรจะนอนใจหรือควรจะมีอารมณ์รักชอบ สงวนในสิ่งเหล่านี้จน ลืมตน ไม่ได้ประกอบความพากความเพียรด้วยความสนใจ อาศัยแต่ความเกียจคร้าน มักง่ายอ่อนแอฝังอยู่ภายในใจ เพื่อจะตั้งภพตั้งชาติให้ได้รับความทุกข์ความลำบากอยู่ ตลอดตั้งกับตั้งกัลป์ มีอย่างไหนที่นักปฏิบัติจะมาทำความสนใจกับสังขารซึ่งเป็นกอง ธาตุสี่เพียงเท่านั้น ไม่มีประโยชน์อันใดเลย

นอกจากจะพยายามดัดแปลงจิตใจของตนให้มีความเข้มแข็ง ต่อการพิจารณา สภาพแห่งขันธทั้งหลาย คือกองรูป กองเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ให้แจ้งชัดด้วย

ปัญญา และรื้อถอนความยึดมั่นถือมั่นจากสิ่งเหล่านี้ไปได้เป็นลำดับๆ จนถึงกับการถอดถอนกิเลสอาสวะภายในใจของตนออกได้โดยสิ้นเชิง และผ่านพ้นไปได้จากกองธาตุกองทุกข์ กองแตกกองสลายนี้ไปได้เสีย ไม่มีทางอื่นที่จะทำให้เป็นสภาวะแก่เราอันเป็นที่พึงพอใจเลย

การเกิดการตายของเรากับของสัตว์ไม่มีอะไรแปลกต่างกัน เราจะถือว่าเป็นของวิเศษเลิศโลกที่ไหน มันไม่มีจากความเกิดความตายอันนี้ นอกจากจะมีแต่ความทุกข์ ความลำบากในภพชาติหนึ่งๆ ไปเท่านั้น จะควรให้เป็นที่ยินดีและปลื้มอกปลื้มใจแล้ว แสวงเพื่อภพเพื่อชาติอีกที่ไหน มีเรื่องเกิดกับตายเท่านั้น ในโลกเกิดตายนี้ไม่มีอย่างอื่น เราจะนับได้หรือไม่ได้ไม่เป็นปัญหา

ดูอัฐภาพของเราที่กำลังนั่งอยู่ ณ เดี๋ยวนี้เอง นี่ก็เรียกกองสังขารอยู่แล้ว มันตั้งขึ้นมันก็ต้องสลายแปรสภาพไปคือแตกดับเหมือนกัน อัฐภาพหน้ามันก็จะเป็สังขารประเภทเดียวกัน มันก็ต้องเดินไปตามทางสายเดียวกันอีก จะมีร้อยอัฐภาพพันอัฐภาพ มันก็จะเดินทางสายเดียวกัน จะแยกทางเดินกันไม่ได้สำหรับสังขารที่ให้นามว่าส่วนผสมแล้ว ไม่มีสังขารประเภทใดจะเดินปลีกแยกจากทางของสังขารทั้งหลายไป จะต้องเดินไปตามทางสายเดียวกัน

การพิจารณาตั้งที่กล่าวมานี้ เป็นอุบายของปัญญาที่จะรื้อถอนความยึดมั่นสำคัญผิด อันเป็นพิษแก่จิตใจของเราออกได้เป็นขั้นๆ เมื่อผู้มีสติปัญญาพิจารณามากละเอียดถี่ถ้วนโดยตลอดทั่วถึง จะสามารถถอดถอนออกได้ ทั้งอุปาทานคือความยึดมั่นในส่วนร่างกายซึ่งเป็นสังขารประเภทหนึ่ง ทั้งส่วนเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ความคิด ความปรุงของใจซึ่งเรียกว่าสังขารประเภทหนึ่ง แล้วถอนได้ทั้งอุปาทานของใจที่เต็มไปด้วยอวิชชา อันเป็นบ่อเกิดแห่งสังขารทุกๆ ประเภท คือสังขารร่างกายและสังขารความปรุงภายในใจ จะไม่มีสิ่งใดเหลือภายในจิตใจ นั่นแลเชื่อว่าเป็นผู้ตัดเรื่องภพเรื่องชาติเรื่องสังขาร เรื่องเกิดเรื่องตาย เรื่องความทุกข์ความยากความลำบาก อันเป็นสิ่งที่ เป็นไปตามโลกนี้ จะไม่มีในจิตใจดวงพ้นจากโลกนั้นเลย นี่พระพุทธเจ้าท่านว่าเป็นของประเสริฐเลิศโลก เพราะความบริสุทธิ์ของใจที่ผ่านพ้นเครื่องกีดขัดขังคับ คือสมมุติอันนี้ไปได้กลายเป็นวิมุตติขึ้นมากภายในใจ

ท่านผู้ถึงแดนแห่งความพ้นทุกข์เช่นนี้แล้ว เป็นผู้หมดภัยภายในใจ แม้จะมีส่วนแห่งความทุกข์ปรากฏอยู่บ้างในร่างกาย ก็ไม่สามารถจะซึมซาบเข้าไปถึงจิตใจให้ได้รับความทุกข์เช่นที่เคยเป็นมา ครองธาตุชั้นธัมมก็ครองไปตามวันตามกาลของเขา แม้จะเลี้ยงดูรักษาเขาไปก็เพียง พอถึงกาลของเขาที่จะแตกสลายไปเท่านั้น เรื่องปัญญาของท่านรอบด้านไปหมด ไม่มีอันใดจะสอดแทรกปัญญาของท่านได้ ท่านจึงไม่ได้ยึดมั่นถือมั่น

ในสิ่งทั้งหลายทั้ง ๆ ที่เป็นอรรถภาพของท่านก็ตาม แต่เห็นตามเป็นจริงทั้งเขารวมกันอยู่ ที่ให้ชื่อให้นามว่าเขาวัวเรา ทั้งที่เขาแปรสลายไปอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เขาแตกดับลงไป ไม่มีชิ้นใดจะทำความยุ่งเหยิงแก่บรรดาท่านผู้บริสุทธิ์ไปแล้วแม้แต่นิดหนึ่งภายในใจ

เราเป็นนักปฏิบัติ ถ้าไม่เห็นใจเป็นของสำคัญเราจะเห็นอะไรเป็นของสำคัญ ธาตุสี่ดินน้ำลมไฟ ไม่มีสิ่งใดจะเป็นของสำคัญเพื่อความหลุดพ้นให้แก่เรา นอกจากจะพิจารณาขอให้รู้ตามสภาพความเป็นจริงของเขาแล้ว ถอดถอนเสี้ยนหนามออกมา ไม่ให้มันทิ่มแทงหัวใจอยู่เป็นเวลานานเท่านั้น นั่นเป็นทางเดินเพื่อความพ้นทุกข์ของนักปฏิบัติ

ใครถ้าขยันเกิดขยันตายก็เชื่อว่าคนนั้นขยันรับภาระคือกองทุกข์ ถ้าไม่ขยันเกิดตายก็เชื่อว่ามีความขะแยงต่อทุกข์ เพราะเรื่องการเกิดการตายเป็นเรื่องกองทุกข์ ทั้งนั้นไม่ใช่เรื่องอื่นใด จะควรยินดีเงื่อนไขจะควรดีหรือควรชมเงื่อนไขไม่มี ที่พอจะถือเอาเป็นสาระได้จากการติการชมนั้น ๆ นอกจากจะหยั่งปัญญาให้ทราบตามความเป็นจริงของเรื่องความเกิดทั้งของท่านของเรา และเรื่องความตายทั้งของท่านของเรา ให้เห็นชัดเท่านั้น ไม่มีทางอื่นที่จะเป็นทางถอดถอนตนเองให้พ้นจากบ่อแห่งความกังวลในอรรถภาพนั้น ๆ

นักปฏิบัติต้องดูเรื่องของตัวที่มีอยู่ให้เห็นชัดด้วยปัญญา โดยมีความเพียรเป็นเครื่องสนับสนุนอย่าเกียจคร้าน เพราะความเกียจคร้านทราบกันแล้วว่าตั้งอยู่ที่ไหนเป็นความอ่อนแอหรือเป็นความไม่เจริญในที่นั้น ตั้งอยู่ในบ้านใดเมืองใด บ้านนั้นเมืองนั้นจะไม่เจริญ ตั้งอยู่ในวัดใดวัดนั้นจะไม่เจริญ ตั้งอยู่ในคนใดคนนั้นจะเป็นคนเกียจคร้านไม่เจริญรุ่งเรือง ในข้อวัตรปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ศรัทธา วิมุตติหลุดพ้น ไม่ปรากฏแก่คนที่เกียจคร้านนั้นเลย เพราะฉะนั้นความเกียจคร้านสำหรับผู้ปฏิบัติจึงได้ตำหนิเสมอ

รับชมและรับฟังพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.luangta.com หรือ www.luangta.or.th

สถานีวิทยุเสียงธรรมเพื่อประชาชน *FM 103.25 MHz*

และเครือข่ายทั่วประเทศ